

تفسیر سه لایه‌ای تاریخی، فراتاریخی و تطبیقی (فرهنگی) قرآن کریم^۱ جعفر نکونام^۲

چکیده

مسئله مورد بحث این است که اگر ما فرض را بر این بگذاریم که قرآن خطاب به عرب حجاز عصر نزول و به تناسب نیازهای آنان نازل شده است، چگونه قرآن می‌تواند برای نسل‌های بعد و دیگر اقوام کارایی داشته باشد؟ در پاسخ به این سؤال، نظریه تفسیر سه‌لایه‌ای مطرح شده است. مدعا این است که ظاهر آیات قرآن، خاص عرب حجاز عصر پیامبر (ص) است و ما اگر بخواهیم، از آیات قرآن بهره‌برداری کنیم، ناگزیریم به ملاکات آیات قرآن توجه کنیم و با توجه به ملاکات، مقاصد آیات قرآن را به درستی فهم کنیم و آن‌گاه آن‌ها را به زمان خود تعمیم دهیم. مقصود از تفسیر سه‌لایه‌ای، عبارت از تفسیر تاریخی، تفسیر فراتاریخی و تفسیر عصری است. در تفسیر تاریخی کوشش می‌شود، همان معنایی از آیات قرآن کشف شود که مخاطبان قرآن یعنی عرب حجاز عصر پیامبر (ص) از آیات قرآن می‌فهمیدند و در تفسیر فراتاریخی تلاش می‌شود که ملاک حکم مندرج در آیات استخراج گردد و در تفسیر عصری اهتمام بر این است که آن ملاک، بر موارد و مصادیقی که در عصر و مصر ما وجود دارد، انطباق داده شود.

کلیدواژگان: تفسیر سه‌لایه‌ای، تفسیر فراتاریخی، تفسیر تاریخی، قرآن، مقاصد آیات قرآن.

---

^۱. برگرفته از مصاحبه با استاد در نشست‌های تخصصی.

^۲. عضو هیئت علمی دانشگاه قم.